

BERECZKI CSABA: SOUL EXODUS

Belső száműzetés

BARKÓCZI JANKA

ÖT NEW YORK-I KLEZMERZENÉSZ ÉLETRE KELTI A LEGENDÁS HERCEG HAGYATÉKÁT.

Több mint hat évtizeddel azután, hogy Nathan Nazarov, közismertebb nevén, a Herceg, 1954-ben kiadta első és egyetlen albumát *Jewish Freilach Songs* címmel, az általa őrzött hagyomány új életre kelt. Az óceánjáró hajók zsúfolt fedélközén, bevándorlók tarka motyójában, a jobb élet ígérete miatt útra kelő lelkek mélyén egykor Odessza vidékéről New Yorkba átplántált különleges zsidó zene öt tündöklően tehetséges kortárs muzsikusként köszönhetően ma ismét megtelik jelentéssel. Danik Nazarov, Pasha Nazarov, Meyshe Nazarov, Zaelic Nazarov és Yankl Nazarov, a valóságban Daniel Kahn, Psoy Korolenko, Michael Alpert, Bob Cohen és Jake Shulman-Ment, egytől-egyig a világszene izgalmas figurái, akik különböző kulturális háttérrel lépnek szövetségbe, hogy a mitikus Herceg utódaiként a The Brothers Nazarov nevű formációban egyesítsék erőiket. Négy-öt generáció öröme és terhe, poros hang-
lemezek recsegő üzenete, a klezmer egyszerre végtelenül vidám és végtelenül

fájdalmas hangulata fonódik össze az általuk játszott dallamokban. Hogy ez a sokféle eredet és szándék a maból nézve szétszalazható, értelmezhető-e? – ez Berezcki Csaba dokumentumfilmjének legnagyobb kérdése.

A *Soul Exodus* koncepciója kerekletlenül egyszerű. A hajdan volt kelet-nyugati vándorlás helyett ezúttal visszafelé, az amerikai kontinensről Európába, annak is keleti végei felé tartanak a főhősök. Az út New Yorktól Párizson, Berlinen, Budapesten, Románián át Moldováig tart, és bár együtt haladnak, végső soron minden bandatag saját gyökereit keresi. Az óvilági díszletek előtt megtartott öröme szüneteiben újra és újra előkerülnek a régi történetek, melyek rendre úgy kezdődnek, hogy amikor „apám apja”, illetve „apám apjának az apja” elindult, megérkezett, ez és ez, így és így történt. A film mégsem az otthon és a hazatérés, hanem a két világ közötti lét állapotát rögzíti. Hangulatokat, benyomásokat kapunk, nagyvárosi atmoszférákat érzékelünk, melyekben ott lapulnak ugyan

„Amikor apám apja elindult”

a megválaszolni kívánt, súlyos, évezredes kérdések, de azok helyett végső soron inkább tipikus „first world” problémák artikulálódnak. Talán az útifilm képeslapszerűen leegyszerűsítő formája, talán a karaktereket csak percekre felvillantó töredezettség okozza, hogy a néző úgy érzi, a rendkívül bölcs dalszövegeken kívül elhangzó dialógok többsége csak valami fontos dolog felszínét érinti.

Az anyag akár párdarabja is lehetne Berezcki korábbi, tévésorozatról egész estés dokumentumfilmmé adaptált munkájának, az *Életek énekének*, amely az erdélyi magyar zenei örökség kavalkádjában merült el. Míg a korábbi filmben a zenésportrék szerves része volt az őket életét hely és a hétköznapiok meghitt aurája, a klezmer-kaland esetében a szélesebb horizont ára, hogy éppen az ismerős mélység veszik el. A szerzői döntésen túl fakadhat ez a jellegzetesség közvetlenül a „klezmer” fogalmából is. Ebben a muzsikában a vándorlás, a különböző kultúrákkal történő kommunikáció és belső dialógus eleve különösen fontos, a mozgás és az új körülményekhez történő folyamatos alkalmazkodás pedig létkérdés. A verék a legkülönösebb helyzetekre vonatkozóan adnak életvezetési és túlélési tanácsokat, viccet csinálnak a veszteségből is, és nem rejtik véka alá, hogy ha minden kötél szakad, nem marad más, mint a belső emigráció.

A *Soul Exodus* persze akkor is tudjuk élvezni, ha az alkotói koncepcióval vitában állunk, ha szívesebben látnánk aprólékosabban megrajzolt arcképeket. A zene akárhányszor felcsendül, behúzza és elvarázsolja a nézőt, mellette pedig minden más felesleges sallang. Ezzel kapcsolatban viszont legalább egy letaglózó titok kiderül a filmből: Nazarov Herceg egykor úgy zenélt, mintha egy részeg zsidókkal teli szobában lenne. Valószínűleg azért, mert tényleg ott volt. Az ember pedig néha vágyik a részeg zsidókkal teli szobákra, és kész.

SOUL EXODUS – magyar, 2016. Rendezte és írta: **Berezcki Csaba**. Kép: **Nemes Tibor**. Zene: **The Brothers Nazarov**. Vágó: **Lemhényi Réka**. Producer: **Sándor Pál**. Szereplők: **Daniel Kahn, Psoy Korolenko, Michael Alpert, Bob Cohen, Jake Shulman-Ment**. Gyártó: **FilmStreet**. Forgalmazó: **Mozinet**. 92 perc.

